

ושבו בנים

אלון בוגרי ישיבת שבי חברון

גליון מספר 3 | אלול התשע"ב

אל התשובה

- 3 הרב מישאל רובין | לעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם
- 4 הרב חננאל אתרוג | החזרת כוחות החיים למקורם
- 6 הרב בועז כהנא | שני דרכים לפני
- 8 נעמן מנחם | והייתם נקיים
- 10 ישראל זעירא | לאהוב, להאמין ולקרב
- 11 דודי רבי | בישיבה ובחץ
- 12 ראיון עם שמרון כהן | להישאר מחובר
- 13 גלעד מתאנה ודובי וייס | מהנעשה בישיבה

ישיבת שבי חברון
מאחלת שנה טובה ומבורכת
לבוגריה, ידידיה
ולכל בית ישראל

“לעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם”

מצוי בשפל המדרגה בימי אחאב, המלכות רדפה את נביאי ד' ורוממה את נביאי הבעל. אליהו מכנס את העם להר הכרמל ומוכיח שהבעל הוא אליל שקר וד' הוא האלוהים.

כחקדמה למעמד זה שואל אליהו את עם ישראל (מלכים א, י"ח): "עד מתי אתם פסחים על שתי הסעפים אם ד' האלקים לכו אחריו ואם הבעל לכו אחריו". הדברים מבהילים מאוד, לכאורה אליהו נותן לגיטימציה לעבודת הבעל ואף משווה אותה לעבודת ד'! אלא שיש להבין שאלהיו תוקף פה את מידת הבינוניות שפשטה בעם, ומלמד את עם ישראל שיש להחליט באופן נחרץ מיהו האלוהים וללכת בדרכיו בהחלטיות. אין מקום למצב ביניים בו ניתן להגדיר את עצמנו כמאמינים בד' מחד, ועובדים את הבעל מאידך. אליהו הנביא בא לעורר את עם ישראל לכך שאי אפשר לעבוד את ד' בשיתוף עם דבר אחר, בבינוניות. את ד' יש לעבוד בצורה שלימה, בכל הרצינות. "ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם", ללא שום פניות.

יסוד זה אנו מוצאים במקום נוסף ברמב"ם (הלכות תשובה ז, ז):

"כמה מעולה מעלת התשובה, אמש היה זה מובדל מד' אלקי ישראל... צועק ואינו נענה... ועושה מצות וטורפין אותן בפניו, שנאמר: 'מי בקש זאת מידכם רמוס חצרי...' והיום הוא מודבק בשכינה, שנאמר: 'ואתם הדבקים בד' אלקיכם', צועק ונענה מיד, שנאמר: 'והיה טרם יקראו ואני אענה', ועושה מצות ומקבלין אותן בנחת ושמחה..."

יש לשים לב שהרמב"ם משתמש באותם ביטויים בדיוק לשלב שקדם לתשובה ולמצב שאחריה: 'עושה מצות' לפני התשובה ולאחריה, 'צועק' ומתפלל לפני התשובה ולאחריה. מכאן נלמד שהאדם שחוזר בתשובה לאו דווקא משנה את מעשיו בעקבות התשובה, אלא עושה מהפך פנימי עצום ביחסו לריבונו של עולם.

בתחילה הוא עשה מצוות, אך בהגדרתו הפנימית היה בינוני. יש מצוות שהוא החליט לוותר עליהן מראש. מצוות בהן הוא ישקיע פחות, מכל מיני סיבות ותירוצים. לאחר שהוא עשה תשובה הוא החליט להיות רציני, להשתדל לקיים את מצוות ד' כולן ללא יוצא מן הכלל – זוהי העבודה הרצויה.

כמובן שלפעמים יש לאדם נפילות, זהו חלק בלתי נפרד מחיינו מפני שאחרי הכל אנחנו בני אדם וכפי שאומר שלמה המלך (קהלת ז, כ): "כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא". לא על מציאות זו אנו מדברים, דברינו מכוונים אל מצב בו האדם מגדיר לעצמו מראש מצוות בהם הוא 'מחפף'.

יהי רצון שלקראת הימים הנוראים הבאים עלינו לטובה נקבל החלטה להקפיד על מצוות ד' מתוך הבנת עומק שייכותנו לדבר ד'. מתוך כך נבנה בעצמנו קומה של עבודת ד' ללא שום פניות, ומתוך כך נקרא ביחד עם כל עם ישראל: "ד' הוא האלקים, ד' הוא האלקים" (מלכים א, י"ח).

בגמרא במסכת ראש השנה (ט"ז ע"ב) מובא: "אמר רבי כרוספדאי אמר רבי יוחנן: שלשה ספרים נפתחין בראש השנה, אחד של רשעים גמורים, ואחד של צדיקים גמורים, ואחד של בינוניים. צדיקים גמורים – נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים, רשעים גמורים – נכתבין ונחתמין לאלתר למיתה, בינוניים – תלויין ועומדין מראש השנה ועד יום הכפורים. זכו – נכתבין לחיים, לא זכו – נכתבין למיתה".

יש לעיין ולהבין מהי ההגדרה של 'בינוניים'.

רש"י במקום מביא:

"רשעים גמורים – רובם עונות. בינוניים – מחצה על מחצה".

כלומר צדיקים הם אנשים שרוב מעשיהם הם מצוות ומעשים טובים. רשעים הם אלו שרוב מעשיהם רעים, ובינוניים הם כאלו שמעשיהם הטובים והרעים שקולים, חצי חצי בדיוק. לפי זה מה שכתוב "זכו – נכתבין לחיים" הכוונה היא: הוסיפו מצוות, הספיקו לקיים עוד כמה מצוות לפני הדין ובכך הכריעו את הכף לצד הטוב.

פירושו של רש"י מפליא ביותר, שכן, כמה אנשים בעולם נמצאים במצב כזה שמעשיהם שווים בדיוק? חייו של האדם מורכבים מהמון פרטים, מחשבות, מידות, מעשים ודיבורים, שכל אחד מהם יכול להיות פונה לצד הטוב או חס וחלילה לצד הרע. מה הסיכוי שיהיו שווים בדיוק?

מלשון הרמב"ם (הלכות תשובה ג, ג) נראה כי הבין את הגמרא בצורה שונה:

"כך בכל שנה ושנה שוקלין עונות כל אחד ואחד מבאי העולם עם זכיותיו ביום טוב של ראש השנה, מי שנמצא צדיק נחתם לחיים, ומי שנמצא רשע נחתם למיתה והבינוני תולין אותו עד יום הכפורים, אם עשה תשובה נחתם לחיים ואם לאו נחתם למיתה".

אם נדקדק בדברי הרמב"ם נראה שהוא שינה את לשון הגמרא מ"זכו" ל"אם עשה תשובה". שינוי זה הוא משמעותי ביותר, שכן "זכו" פירושו הרבו זכויות, הוסיפו עוד מעשה טוב, כפי שראינו בדברי רש"י. "אם עשה תשובה", לעומת זאת, פירושו עמדה נפשית לתקן את כל המעשים הרעים כולם, וזו בוודאי דרישה גבוהה יותר.

ניתן להעמיק עוד ולבאר ששינוי זה מגלה לנו שהרמב"ם הבין את המושג 'בינוני' בצורה אחרת לגמרי מרש"י. 'בינוני' לפי הרמב"ם הוא אדם שמידת נפשו היא בינונית. כלומר, אדם שהחליט בינו לבין עצמו שהוא בינוני, אדם שבאופן מודע מוותר לעצמו במצוות מסוימות ולא מקפיד עליהם וזוהי הגדרת יהדותו. לדוגמה, על כשרות הוא שומר בחירוף נפש, אבל על לשון הרע הוא מוכן להתפשר ומלכתחילה לא נזהר להישמר מזה.

מידת הבינוניות היא מידה רעה ביותר. כולנו מכירים את הסיפור על אליהו בהר הכרמל; עם ישראל היה

בוגרים יקרים,

חודש אלול הוא חודש הרחמים והסליחות. בתקופה זו עוסקים אנו רבות בסוגיית הסליחה, הכפרה והתשובה.

בהקדמה לספר "מסילת ישרים" קובע הרמח"ל כי קיימים מושגים המפורסמים לכל, אך "ההעלם מהם מצוי מאוד והשכחה רבה". ישנם מילים ומושגים בשפה העברית שקיימים להם רבדים רבים. הרובד החיצוני יכול להיות מפורסם מאוד, אך ייתכן שבד בבד התוכן הפנימי והעמוק נעלם. ממילא, מתעורר החשש להבנה בצורה שטחית ולפספוס העומק הקיים בהם.

נראה כי גם מושג ה'תשובה' נמנה בתוך מושגים אלו.

מושג ה'תשובה' בשפת היומיום מצטייר כמושג ששייך רק לאנשים שאינם חובשים כיפה על ראשם. לנו, כך ניתן לחשוב, לא שייך מושג זה.

האמת היא הפוכה לחלוטין. מושג ה'תשובה' ודאי מושג רחב הוא לאין ערוך. ודאי שהתשובה שייכת לכל אחד ואחד. חז"ל לימדונו כי התשובה קדמה לעולם. הרבה לפני שנוצרו החטאים אור התשובה הופיע - לא לצורך התמודדות עם הסיבוכים וחטאי העבר, אלא לכתחילה. אור התשובה הוא המנוע שדוחף את כולנו לתיקון, להתקדמות.

בעלון המוגש לפניכם נעשה ניסיון להציץ לעומקה של התשובה כפי שזוכים אנו לברר בבית מדרשנו.

כתיבה וחתומה טובה!

אבישי רוזנבלט, רכז בוגרים

bogrim@shaveihevron.org | 052-2607392

תמונת השער שיעור כללי בישיבה זמן אלול התשע"ב

ישיבת שבי חברון בית רומנו עיה"ק חברון תובב"א

ת.ד. 73 קרית ארבע מיקוד 90100 טל. 02-9963777, 140-400-1800 פ.ק.ס. 992963902
www.shaveihevron.org

עיצוב גרפי: סטודיו מ'ון 052-7203050

החזרת כוחות החיים למקורם

נתבונן בתהליך התשובה באמצעות דברי הרב קוק זצ"ל לגבי עניין הפר והשעיר שמקריבים ביום הכיפורים:

"פר ושעיר של יום הכיפורים שחיטתן בצפון.

כח המפעל של עז החיים בכל תקף עזו, כח השור, מלא הגבורה והעז, המפרר ומפריד כל מה שהוא מקושר ומאוחד לאחדים, בתקף מפעל החיים שלו, וכח ההרס, המשעיר, העומד על כללות ההווה בכדי לשפר אותה יותר ויותר בהחלפת צורותיה, ע"י כח הסותר והמחריב, בהיותם מתעלים לרום הגובה של מטרם, כל חטא ועון, שהם באים מתוך השפעתם, מתכפרים הם בקדושת עצומו של יום".

פר ושעיר של יום הכפורים, הם ראויים להתפרט בקשר עם פליאת המצפון שבהם, שחיטתן בצפון".

קרבת החטאת המיוחדים ליום הכיפורים הם שניים: פר ושעיר. השעירים – גורל אחד לד' וגורל אחד לעזאזל, והפר – פרו של הכהן הגדול. הסדר בבית המקדש היה שבתחילה היו מקריבים את שני הקרבנות, את השעיר שעלה גורלו לד' ואת פרו של הכהן הגדול, אחר כך היה הכהן הגדול מזה את דמם לסירוגין על הפרוכת לפני ולפנים, ולבסוף היו מערבים אותם יחד ומכפרים על המזבח".

הרב קוק מבאר שהפר והשעיר מסמלים את עניינו העצמי של יום הכיפורים.

תכונתו של הפר

פר הוא שור זכר דווקא ולא פרה נקבה, וההבדל גדול; אצל חלק מבעלי החיים אין שוני משמעותי בין הזכר לנקבה, אך אצל הפרים אין הדבר כך, הפרה היא עדינה יחסית ואילו השור הוא כוחני ועוצמתי. כל מי שעמד אי פעם מול שור, ללא חציצה ביניהם, יודע שזו חוויה מפחידה ביותר. פר הוא גוש בשר עוצמתי וחזק שכל

1. הערת רבנו הרצ"ה: "כח המפעל, במגמת הפרוד אשר איתו הנמשכת ממקור האחדות ומכוונת אליו, עם כח ההשתערו, הבא גם כן כדי להתחדש בשכלול בנין ויתרון עליה, הם מגלים את ענינו העצמי של יום הכיפורים, העושה את היסוד הנפשי והממשי של תשובה מאהבה, עם כל רוממות עילויה ושגב צפונותיה לזכיות, להמתקת תיקון והארת קודש". מובא ב"אור לנתיבתי", נתיב קדושת הזמנים פסקה מג, עמ' פז.

2. וכך כתב הרמב"ם בהלכות עבודת יום הכיפורים א': "... נמצאו כל הבהמות הקרבים ביום זה חמש עשרה... ושני שעירים חטאת אחד נעשה בחוף ונאכל לערב והשני נעשה בפנים ונשרף, ופר כהן גדול לחטאת והוא נשרף".

3. משנה יומא ה ד-ה: "הביאו לו את השעיר שחטו וקבל במזרק את דמו נכנס למקום שנכנס ועמד במקום שעמד והזה ממנו אחת למעלה ושבע למטה ולא היה מתכוין להזות לא למעלה ולא למטה אלא כמצליף... נטל דם הפר והניח דם השעיר והזה ממנו על הפרוכת שכנגד הארון מבחוץ אחת למעלה ושבע למטה... נטל דם השעיר והניח דם הפר והזה ממנו על הפרוכת שכנגד הארון מבחוץ... עירה דם הפר לתוך דם השעיר ונתן את המלא בריקן.

ויצא אל המזבח אשר לפני ה' זה מזבח הזהב התחיל מחטא ויורד. מהיכן הוא מתחיל מקרן מזרחית צפונית...".

כולו נותן כוח לשתי הקרניים האימתניות שעל ראשו. אם לא מבייתים אותו הוא מסוגל לזרוע הרס וחורבן, אך האדם למד להשתמש בו לצורך פעולות שמצריכות כוח רב כגון חרישה.

הפר משול לכוח ההרס שנצרך לפני כל פעולה של בנין. כאשר רוצים לבנות בית יש צורך בתחילה ליישר את השטח, לפני הזריעה יש לחרוש את השדה. ה'פירור' מכוון לבנין וכבר בתחילת העבודה ברור לכל שאמנם עכשיו עסוקים במה שנראה כהרס, אבל המטרה הסופית היא הבנין. הפר מפורר את מה שהיה מאוחד אבל המטרה היא מפעל החיים.

תכונתו של השעיר

שעיר, באופן פשוט, פירושו: "עז", "תיש". אבל בתנ"ך "שעיר" הוא גם כינוי לשד, כפי שמופיע בישעיהו: "ושעירים ירקדו שם". ויש לשאול מה פשע התיש שישתמשו בשמו כשם משותף לשד? או במילים אחרות: מהו הקשר המהותי בין תיש לבין שד?

עזים נתפסות כדומות לכבשים, אבל האמת היא שהן שונות מאוד. עזים, בשונה מכבשים האוכלות בעיקר עשב, אוכלות כל, כמעט שאי אפשר לחסום אותן. הם מטפסות על הגגות, עוברות גדרות ונדמה שהדבר שערב ביותר לחיכן הוא מה שאינו שייך לבעליהן: הדשא של השכנים וערוגות הוורדים שלהם. עז מוגדרת בחז"ל כ"מזיק", כי גם כאשר מתאמצים לגדור אותה היא תמיד לגדל בהמה דקה בארץ ישראל וכפי שמתברר – מדובר בעיקר על עז. עז זו חיה העושה רושם שכל עניינה לכרסם ולהשתולל, לחבל ולהרוס, חיה שבהתנהגותה מזכירה מאוד תכונות של שד. לכן התורה משתמשת באותה מילה לשד ולעז – "שעיר".

השעיר משול לכוחות הרס מסוג שונה. הקב"ה יצר את עולמו כך שלפני הופעת מדגה חדשה חייבת המדגה הקודמת לקרוס תחילה וכאשר זה קורה נראה כאילו הכל נחרב. אמנם מהצד הפנימי עניינם של כוחות הרס אלו הוא המשך הבנין, על-אף שכלפי חוץ קשה לזהות זאת.

פר ושעיר – כוחות בנפש

בכל אדם יש פר ושעיר. אצל אחד השעיר הוא הדומיננטי, אצל השני הפר ואצל השלישי שניהם, כל אחד ואחד לפום דרגא דיליה. הפר והשעיר הם משל לכוחות הנפש ההרסניים שקיימים בתוכנו. כוחות אלו באים לידי

4. ישעיהו יג, כא. וברש"י שם: "ושעירים - שדים".

5. בבא קמא עט: "אין מגדלין בהמה דקה בא"י, אבל מגדלין בסוריא ובמדינתו של ארץ ישראל. ונפסק ברמב"ם נזקי ממון ה א-ב, ובשולחן ערוך חושן משפט סימן ת"ט, סעיף א': "אין מגדלים בהמה דקה בארץ ישראל, מפני שדרסם לרעות בשדות של אחרים והיוקם מצוי; אבל מגדלים בסוריא ובמדינתו שבארץ ישראל. והאיזנא, שאין מצוי שיהיו לישראל בארץ ישראל שדות, נראה דשריי".

6. תענית כה.

ביטוי מפעם לפעם ואז אנחנו מרגישים כאילו יש בתוכנו איזה שד, יצר הרס, כח שמוכיל אותנו להרוס ולשבור את כל הדברים הטובים שבנינו בעמל רב.

ביום הכיפורים אנו נפגשים עם דבר המפליא אותנו מאוד – הכהן הגדול מזה בקודש הקודשים דווקא את הדם של הפר והשעיר. היינו מצפים שיזה דם של כבשה או חיה עדינה אחרת שמסמלת את הצדדים הטהורים שבנפש, היות ובהם לכאורה מתבטאת קרבתנו לקב"ה בצורה הטובה ביותר ולא בכוחות ההרסניים האלו.

חיים של גדלות

כאשר עם ישראל נמצא במצב של גלות, אזי כוחות החיים נמצאים בהכרח במצב של התכנסות, מפני שאין להם כר להתפתח בו. העולם כפי שחיים אותו הגויים הוא אכן עולם מלא טומאה, עולם שהשטן שולט בו וכל שנותר הוא להסתגר, לצמצם את כוחות החיים ולדאוג שלא נחטא חלילה.

אלא שביום הכיפורים מתברר לנו, דרך עניינו מהותו וסגולתו של יום, מהיכן נשאבת הטהרה המיוחדת ששורה על עם ישראל. מתברר פשר התשובה, המחילה והכפרה שעם ישראל זוכה לה ביום זה.

באמצעות הזאת דם הפר והשעיר מתברר שהפר והשעיר שבקרבו – כוחות החיים העוצמתיים שאנו טועים לשייך אותם אל היצר הרע, אל השטן, אל כל מה שמונע מאיתנו להיות צדיקים גמורים – אינם כוחות של "בדיעבד" אלא כוחות של "לכתחילה". הקב"ה נטע אותם בנו בכונת תחילה כי יש להם תפקיד בקידומו של עולם. כוחות אלו קיימים בנו כדי שנהיה בעלי עוצמות, בעלי יצירתיות ויכולת עשייה. ההזאה של דמם בקודש פנימה מלמדת אותנו שכל שמוטל עלינו הוא לנתב כוחות חזקים אלו אל הטוב.

כאשר עם ישראל חי על אדמתו אנו נדרשים לחיים אחרים לגמרי, חיים של גדלות. לא די בכך שלא נעבור עבירות, אלא יותר מכל, אנחנו נתבעים להיות עם חי. עם שכל בניו הם בעלי כשרון של גדולה ועשייה, אומץ וחזון. עם שמפעמת בקרבו אמונה אדירה בבורא עולם, אמונה שדורשת מכל בניו להיות אנשים אדירים, אנשים בעלי כוחות חיים גדולים ועצומים.

במצב כזה מתברר שהכוחות שנראים לנו כשליליים, הפר ושעיר, הם בעצם ביטויים עקומים של כוחות שבמהותם ומקורם הם כוחות קודש. באנו לעולם הזה לא בשביל שלא נעשה עבירות, אלא למטרה גדולה לאין ערוך – כדי לעשות מצוות בעניקות ובגודל שאין כמותם. הבנה זו דורשת מכל אחד ואחד להוציא את כל הטמון בו אל הפועל, מפני שכל נשמה היא הופעה יפה, שלימה וייחודית, והקב"ה נטע בה יכולות וכלים שאין באף נשמה אחרת.

יום הכיפורים - יום כיבוש העוונות

כעת נפתח בפנינו צוהר להבין במקצת את אופן פעולתו של יום הכיפורים.

מכיוון שהפר והשעיר הם כוחות טובים ביסודם, אלא שאדם שאיננו מלא דיו בתורה ודעת ד' עשוי להוציאם ממסלולם הנכון, עולה כי החטאים הם חיצוניים לאדם. כיוון שכך מסוגל יום הכיפורים לכבס את כל אותם חטאים, כפי שמפרש רש"י שכפרה היא כביסה.

פעולתה של הכביסה היא הסרת הכתמים שנדבקו לבגד. כך גם ביום הכיפורים, הקב"ה מכבס את עמו ומתברר שהחטאים הם כמו טינופת שדבקה בבגד. הם אינם עצמיים לנו אלא חיצוניים, וכמו שבכביסה טובה הכפתורים והציורים שעל הבגד נשארים ורק הלכלוך יורד כך יום הכיפורים הוא יום שמתברר בו מהי העצמיות שלנו – אילו מעשים שייכים וראויים לנו, ואילו מעשים הם בבחינת לכלוך חיצוני שדבק בנו.

ביום הכיפורים אנחנו מתרוממים להבין ש"קודש ישראל לד' ראשית תבואתה". מתברר לנו שבאופן אמיתי אנחנו כולנו קודש, עד כדי כך שאפילו הכוחות שאנחנו מסתבכים איתם ונופלים בחטאים בגללם, כוחות הפר והשעיר, הם בעצם כוחות של קדושה ואנחנו מתוודים ואומרים "חטאנו עווינו פשענו" על כך שלא הוצאנו אותם אל הפועל כראוי.

העולה מדברי הרב קוק זצ"ל הוא שתוקף עניינה של התשובה ושל יום הכיפורים הוא שכוחות הפר והשעיר הם כוחות שצריך לחיות אותם ואנחנו מודים לד' שהם קיימים בנו. מתוך עבודתו של הכהן הגדול מתברר לנו שדמם איננו טמא ופסול – אין רצון אלוקי שנשמיד את הפר והשעיר ונמחה את שמם מעל פני האדמה, אלא שניקה את הפר והשעיר שבקרבו, את הכוחות החזקים שבנו, את התסיסה, נתחמש ונשקע בְּתורה יותר גדולה ויותר מאירה ומתוך כך נזהר ונבין את משמעותם האמיתית של כוחות אלו ונפעל איתם בצורה היותר נכונה וראויה לנו. ■

7. רש"י בראשית לב כא: "אכפרה פניו. אבטל רוגזו וכן (ישעיה כ"ח, י"ח) וכפר בריתכם את מות, (שם מז יא) לא תוכלו כפרה. ונראה בעיני שכל כפרה שאצל עון וחטא ואצל פנים כולן לשון קנוה והעברה הן, ולשון ארמי הוא הרבה בתלמוד (בבא מציעא כד א) וכפר ידיה, (גיטין נו א) בעי לכפורי ידיה בההוא גברא, וגם בלשון המקרא נקראים המורקים של קדש (עזרא א י) כפורי זהב, על שם שהכהן מקנה ידיו בהן בשפת המזרק".

8. ירמיהו ב ג.

9. עין איה ברכות א עמוד 30 פסקה סט: "...הורנו, שכל המדות שחקק השי"ת בטבע האדם ונפשו, אין בהם אחת שתהי רעה בהחלט, עד שהיתה טובה לנפש בהיותה נעדרת. כי הפועל הטוב פעל הכל לטוב, רק צריך שישתמש בכל אחת כשעתה וכמדתה. מזה יצא שאין לדחוק, אפי' המדה הרעה, יותר מדאי, באופן שלא לתן לה שום מקום. כ"א מקומה המצומצם ראוי לתן לה, ולהשתדל לתקנה...".

הכוחות שנראים לנו כשליליים, הפר והשעיר, במהותם ובמקורם הם כוחות קודש

מהצד הפנימי, עניינם של כוחות ההרס הוא המשך הבנין, על-אף שכלפי חוץ קשה לזהות זאת

“שני דרכים לפני”

האדם עושה את מעשיו לא משום שהוא מאמין בהם בכל ליבו, אלא משום פחד הבריות. האם כך צריך להיות “מורא שמיים” – מעין מצלמה במעגל סגור הצופה על האדם בכל רגע ומכריחה אותו לעשות מעשים רק כדי “להיראות טוב” בעיני הקב“ה?

ג. מדוע ראה ר' יוחנן בן זכאי ברגעיו האחרונים דווקא את חזקיהו מלך יהודה?

הרב קוק מסביר ב“עין איה” (ברכות א, עמ' 120-119 פס' לו-לח) שחזקיהו המלך ורבי יוחנן בן זכאי עמדו בפני מצבים דומים שדרשו מהם החלטות שנויות במחלוקת.

חזקיהו המלך - לאחר שכבש סנחריב מלך אשור את מלכות ישראל כולה והגלה אותה, הוא עמד עם צבאו בשערי ירושלים. המלך חזקיהו לא יצא לקרב מולו, אלא בחר להכניס את העם לבתי המדרש: “נעץ חרב על פתח בית-המדרש”. כתוצאה מכך, לא היו תינוק ותינוקת בישראל שלא היו בקיאים בהלכות הקשות והמסובכות של טומאה וטהרה, ומאידיך גיסא שדות ישראל היו “לשמיר ושית”, כלומר, לשממה. הם נחרבו מאין חורש וקוצר, כי כל העם הלכו לבתי המדרש. הגמרא בסנהדרין (צב ע"ב) אומרת שמעשה זה הביא לתבוסתו הניסית ונסיגתו של סנחריב, ולהמשך מלכות יהודה לתקופה נוספת.

רבן יוחנן בן זכאי - ערב החורבן, כשירושלים הנצורה נמצאת ברגע קריטי, ביקש מהמצביא הרומאי – שיתן לו את יבנה וחכמיה. על כך אמר ר' עקיבא (לפי דעה אחת בגמרא) שהיתה זו טעות שלא ביקש את ירושלים עצמה. ומסבירה הגמרא (גיטין נו ע"ב) שרבן יוחנן בן זכאי העריך שלבקשה זו לא היה נענה הרומאי.

אם כן, גם חזקיהו המלך וגם רבן יוחנן בן זכאי ויתרו על מלכות במובנה השלם. ברגע מבחן הם ויתרו על החלקים החומריים של המלכות – צבא וכלכלה – והשקיעו את כל מאודם בחיי הרוח.

הרב קוק מסביר שהחלטות אלו של חזקיהו המלך ורבן יוחנן בן זכאי לא נבעו מהערכה טקטית צבאית, אלא מהשקפה אמונית עמוקה. האידיאל השלם מאיר אף את חיי החומר, ואכן יציאה לקרב מול האויבים מתוך תורה בדרך הטבע, כפי שעשו יהושע ודוד – זוהי הדרך השלימה. אבל חזקיהו המלך זיהה בעם ישראל שבאותו הדור חוסר בשלות לגישה אל החומר מתוך הקודש. להיפך, הגישה אל החומר השקיעה את העם בחומרנות וקרייריזם חיצוני, כפי שקרה בימי אחז אביו. לכן חזקיהו המלך בנה אידיאל שמתאים לעם כפי מעלתו – הוא כביכול “צימצם” את האידיאל השלם לגודל כזה שבו יהיה העם מסוגל לזהות את האלוקות והטהרה שבו ולדבוק בהם בכל ליבו. הוא בחר לעשות כן, למרות שידע שיהיה לכך מחיר בחלקים אידיאליים מופלאים שאותם ינטוש העם לעת עתה – החקלאות והצבא. נטישה זו היתה היכולת היחידה של אותו דור לדבוק בנשמה של אותם חלקים עצמם. מתוך הבנה שגם החסרונות של הדור – מאת ד' הם, על הדור להתקרב אל הקב“ה לא בדרך

שהוא עצמו רואה לנכון, אלא באותה דרך קשה ומצומצמת לעיתים שאותה הקב“ה סולל.

גם רבן יוחנן בן זכאי הבין שלא הרומאים הם האיום האמיתי על ירושלים, אלא הם שליחי ד' להחריבה מפני שהאידיאל העמוק החי בירושלים – אחדות הקודש והחול, הנבואה והממלכה, אינו נוגע בליבותיהם של ישראל, ויתרה מכך - הם מסונוורים מהחול ושוקעים בו, עד כדי הידרדרות לשנאת אחים. לכן ראה רב"ז צורך לבקש דווקא את יבנה, “עיר התורה” ולוותר באופן זמני על תיקון חיי החול והמלכות הקיימים בירושלים. תורה זו תיבנה בדבקות אמיתית בקודש, ובמקורו האלוקי. מקור זה – הוא הנשמה האמיתית של ירושלים שתופיע בהגיע העת. באופן פרדוקסלי, דווקא העזיבה הפיזית של ירושלים, אל מקום שמתאים לעם כפי מעלתו, היא זו שתציל את האידיאל המפעם בירושלים. מי שרוצה “לדלג” מעל יבנה ולהגיע ישר לירושלים – לעולם לא יגיע אליה.

ודאי שמורא שמיים מתוך תחושת שייכות ודביקות היא מדרגה לעילא ולעילא ממורא שמיים שהוא כמו מורא בשר ודם. אבל לעיתים, האדם אינו בשל לאידיאל זה בכל רוממותו, מפני שיש לו אידיאל מצומצם יותר שרק בו הוא מסוגל לדבוק בכל ליבו. רבן יוחנן בן זכאי ידע שיש בתלמידים שקיקה עצומה למורא שמיים במובנו העליון, אבל הוא לימד אותם דבר קשה ביותר – שגם ברגעים שבהם מדרגה זו לא מתאפשרת, אל להם להיות מתוסכלים מהצמצום אלא להתמסר אליו. לשמוח באותה נקודת מגע עם הקודש ולא לקנא בנקודות אחרות. נקודת מגע זו – היא שתלך ותתרחב אם רק ישקיעו בה את כל מאודם. “עיקר השלמות הוא תלוי בחוץ הקניינים הרוחניים, לא בגודל ציוריהם” (עין איה שם).

אמנם יש סכנה גדולה בצמצום האידיאל אפילו באופן זמני; הרב רומז לכך שזו הסיבה שחשש רבי יוחנן בן זכאי מן הגיהנם, ולכן חלק עליו רבי עקיבא. אבל ברגע מותו, הוא ראה לנגד עיניו את חזקיהו המלך שפעל כמותו, ובכך הבין שצדק והסתלקה ממנו יראת הגיהנם.

בדומה להתמקדות באידיאל מצומצם בחיינו הלאומיים, כך גם באדם הפרטי לעיתים קיים הצורך בצמצום האידיאל. וכך כותב הרב קוק במקום אחר:

“הננו טבועים בים של חסרונות – לא רק מפני חסרונותינו ומצד העצלות שבנו... אלא שגם היתרונות שבנו דורשים לפעמים להתפתחותם והתקיימותם – סייגים של חסרונות... ההשתלמות במקצוע אחד תובעת העדר הכשרה ושליטת נטייה למקצוע אחר”.

בדרך כלל, כאשר האדם פוגש חסרונות שנמצאים בתוכו פנימה, הוא צריך לנסות לתקן אותם. אך הרב מחדש כאן שיש מצבים של חסרונות שאי אפשר לתקן באופן מיידי, וטוב שכך.

לעיתים חסרון בתחום מסוים – “העדר הכשרה” בו – נועד להרחיק את האדם מאותו תחום, כיוון שבו לא תיווצר באדם קרבת אלוקים בשלב זה, ובכך למקד אותו בתחום שבו הוא יצליח יותר, על פי אופיו ותפקידו, לגלות את שם ד'. לפיכך, אין זה חסרון מפריע, אלא חסרון ממקד.

ודאי שאדם המרבה לכעוס צריך להשתדל ככל יכולתו לכעוס פחות. אך ככל הנראה יש לו אופי שלעולם לא יאפשר לו להיות אדיש לגמרי, מאחר והמיקוד שלו צריך להיות בפיתוח התחום בו הוא חזק: אכפתיות, מעורבות, חום הלב, וכו' למצוא את היכולת לדבוק בשם ד'.

ומתוך “יבנה” שלו תיבנה “ירושלים” שלו, ובעזרת ד' נזכה לבניין “ירושלים” של כולנו. ■

גמר חתימה טובה

בוגרים יקרים!

נשמח לראותכם עימנו בישיבה בימים הנוראים

המעוניינים להגיע מתבקשים להירשם מראש באמצעות כתובת הדוא"ל:

bogrim@shaveihevron.org

השאיפה לשנות את כל החיים לאור הבנותי של האדם - אינה ישימה כפי שמצפה האדם

אך מדוע? מה יש באפשרותנו לעשות?

הגמרא במסכת ברכות (כה, ב) מספרת:

“וכשחלה רבי יוחנן בן זכאי (שכב על ערש דווה) נכנסו תלמידיו לבקרו. כיוון שראה אותם התחיל לבכות. אמרו לו תלמידיו: נר ישראל עמוד הימיני פטיש החזק, מפני מה אתה בוכה? אמר להם אילו לפני מלך בשר ודם היו מוליכים אותי... הייתי בוכה, ועכשיו שמוליכין אותי לפני מלך מלכי המלכים... ולא עוד אלא שיש לפני שני דרכים, אחת של גן עדן ואחת של גיהנם ואיני יודע באיזו מהן מוליכין אותי, ולא אבכה?! אמרו לו: רבינו ברכנו. אמר להם: יהי רצון שתהא מורא שמיים עליכם כמורא בשר ודם... בשעת פטירתו (ברגעיו האחרונים) אמר להם: פנו כלים מפני הטומאה (שעתידה לשרור כאן ברגע שאמות) והכינו כסא לחזקיהו מלך יהודה שבא” (ראה לנגד עיניו ברגעים אלו את חזקיהו המלך שנפטר כמה מאות שנים קודם לכן).

גמרא זו מעלה מספר שאלות.

א. מדוע חשש ר' יוחנן בן זכאי, מגדולי השקדנים וענקי תלמידי החכמים שבכל הדורות, מפני הגיהנם?

ב. לכאורה “מורא בשר ודם” אינה מידה משובחת –

“והייתם נקיים”

ב מסכת אבות (פרק ה', משנה ט') מובא מעשה על רבי יוסי בן קיסמא:

“אמר רבי יוסי בן קיסמא פעם אחת הייתי מהלך בדרך ופגע בי אדם אחד ונתן לי שלום והחזרתי לו שלום. אמר לי: רבי מאיזה מקום אתה? אמרתי לו: מעיר גדולה של חכמים ושל סופרים אני. אמר לי: רבי רצונך שתדור עמנו במקומנו ואני אתן לך אלף אלפים דינרי זהב ואבנים טובות ומרגליות? אמרתי לו: בני אם אתה נותן לי כל כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות שבעולם – איני דר אלא במקום תורה, לפי שבשעת פטירתו של אדם אין מלוין לו לאדם לא כסף, ולא זהב, ולא אבנים טובות ומרגליות, אלא תורה ומעשים טובים בלבד. שנאמר [משלי ו]: 'בהתהלךך תנחה אותך בשכבך תשמור עליך והקיצות היא תשיחך'. בהתהלךך תנחה אותך – בעולם הזה. 'בשכבך תשמור עליך' – בקבר. 'והקיצות היא תשיחך' – לעולם הבא. וכן כתוב בספר תהלים על ידי דוד מלך ישראל [תהלים ק"ט]: 'טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף' ואומר [חגי ב]: 'לי הכסף ולי הזהב אמר ה' צבאות'.”

לכאורה באה משנה זו ללמד את העקרון הפשוט והחשוב של דבקות בתורה – “איני דר אלא במקום תורה”. אך עיון בדברי המשנה מעלה מספר תמיהות:

א. מדוע לא הקדים רבי יוסי שלום לאדם שבה מולו? הרי צריך להקדים שלום לכל אדם, כפי שאומר רבי מתיא בן חרש כאן במסכת אבות [ד טו]: “הוי מקדים שלום לכל אדם”. וכן כפי המאמר המפורסם על רבן יוחנן בן זכאי [ברכות יז]. “אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי שלא הקדימו אדם שלום מעולם ואפילו נכרי בשוק”.

ב. האדם שפגע בו שואל אותו מאיזה מקום הוא. ממקום אחר ידוע לנו שרבי יוסי היה גר במירון [ספר יוחסין מאמר חמישי]. מדוע הוא אינו עונה לשאלה בצורה ישירה – “במירון”, אלא אומר “מעיר גדולה של חכמים וסופרים”? ועוד, מדוע האדם שמולו לא תמה על התשובה הלא צפויה?

ג. מדוע רבי יוסי מסרב ללכת אל העיר של אותו אדם ולהרביץ בה תורה? לכאורה יש כאן מקום צמצא לשמוע את תורתו ומוכן להשקיע בכך הון עתק, אך רבי יוסי בוחר להישאר ב“חממה” שלו, בעיר שמלאה חכמים, במקום לקבל עליו את המשימה של הרבצת תורה במקום שאין איש.

ד. מדוע טורח רבי יוסי להביא שלושה פסוקים כדי להוכיח דבר שהוא פשוט לכאורה – שהתורה עדיפה על כסף?

ייתכן שהרמז המרכזי להבנת המשנה הוא בכך שהמעשה מתרחש כאשר רבי יוסי נמצא “בדרך”. מהי

אותה דרך, מאין הוא בא ולאן הוא הולך? מדוע כה חשוב לומר לנו שרבי יוסי היה באותה שעה “בדרך”?

נראה שרבי יוסי בן קיסמא הלך לתור לו מקום להשיע בו תורה. לאחר שהתמלא תורה הוא רצה לצאת לו לב נכון יקדיש כל עמלו לחיי הכלל והשלמתם” [עין איה ברכות ב' עמ' 215], ובמיוחד הצדיקים: “התשוקה היותר גדולה שממלאת את לב הגדולים שבבני אדם, השלמים והצדיקים, היא להיות תמיד עובד עבודת הכלל, להיטיב כפי כוחו אל הכלל כולו כפי אשר תשיג ידו” [עין איה שבת א' עמ' 4].

רבי יוסי בן קיסמא יצא אל הדרך לתור לו מקום שבו הוא יוכל להיטיב לכלל, להביא ברכה: “חיים של ברכה – היינו שנביא ברכה לעולם בפעולותינו, שנאמץ נכשלים ונחבוש לשבורי לב, ונזכה רבים לשוב מעון...” [עין איה ברכות א, עמ' 79], שכן במקומו אין בו כל כך צורך, יש שם כבר הרבה חכמים וסופרים.

כך ניתן להסביר את העובדה שהאדם שפגע בו מזהה שהוא “רבי”, הכרת פניו ענתה בו שהוא איש קדוש, איש מלא תורה ויראה.

זו גם הסיבה לכך שרבי יוסי לא מקדים לו שלום, הוא טרוד במחשבות ותפילות שה' ינחה אותו בדרך ישרה, כתפילת אליעזר עבד אברהם [בראשית כד מב]: “ה'... אם ישך נא מצליח דרכי אשר אנכי הלך עליה”. הוא כל כך שקוע במחשבותיו עד שאינו שם לב לאדם שבה מולו, ואינו מקדים לו שלום.

האיש שפגע בו אינו מסתפק בשאלת שלום נימוסית, הוא מנסה לברר מהיכן מגיע ה“רבי” שלפניו, ושואל למקומו – אמור לי מה עירך ואדע מה אתה.

רבי יוסי רואה בכך סימן משמים להצלחת דרכו: האיש מתעניין בו – אולי הוא שליח של מקום שמחפש רב? לכן הוא אינו עונה בפשטות “ממירון”, אלא מציין שהוא מעיר גדולה של חכמים וסופרים – הוא מגיע מתוך בית מדרש גדול, הוא התגדל בתורה במקום רציני.

האיש שמח בתשובתו כי זה בדיוק מה שהוא רצה לשמוע, ואכן הוא מציע לרבי יוסי להגיע לבוא ולכהן כרב במקומו. אך כאן הוא עושה טעות. הוא מציע לרבי יוסי משכורת עתק. לולא היה מזכיר את ענין הכסף, רבי יוסי היה הולך אחריו בחפץ לב, הרי זה בדיוק מה שהוא חיפשו! אך כאשר הוא שומע על המשכורת הוא נרתע לאחור ומביא רצף של פסוקים לתרץ מדוע אינו יכול לבוא.

אך ממה מפחד רבי יוסי?

ידועים ומפורסמים דברי הרמח”ל בספרו “מסילת ישרים” שעל האדם לפקח על מעשיו בשתי דרכים – פשוט ומשמוש. הפשוט הוא לראות שאינו עושה מעשים רעים, והמשמוש הוא לבדוק שגם

במעשיו הטובים אין שום נטיה שאינה לשם שמים, ובלשונו הזהב [פרק ג, בחלקי הזהירות]: “המשמוש הוא החקירה אפילו במעשים הטובים עצמם, לחקור ולראות היש בעניינים איזה פניה אשר לא טובה, או איזה חלק רע שיצטרך להסירו ולבערו... כן ימשמש במעשיו לבחון תכונתם בתכלית ההבחנה, עד שישאר זך ונקי”.

הדבר נכון כפליים כאשר אדם יוצא להשיע תורה וקדושה על אנשים אחרים; עליו להיות בטוח שמניעיו טהורים. טבע האדם הוא שהכסף פועל ומשפיע עליו, כמאמר המדרש שמשא רבנו לא מצא אנשים “שונאי בצע” [שמות רבה ל י]. נראה שרבי יוסי בן קיסמא חש בעצמו שלשמע סכום הכסף הגדול שהציע לו האיש, מלבד המניע הטוב של השפעת ברכה על הכלל, נכנסה בו ולו נגיעה קטנה של רצון ללכת גם בגלל השכר שלצד התפקיד.

ברגע שחשב כך, נבהל רבי יוסי והכריז שהוא דר ר'ק במקום תורה (אולי אפשר לומר שאף הרגיש שהוא עודנו צריך להתגדל יותר בטרם ייצא). לכן הוא טורח להביא שלושה פסוקים כדי להוכיח דבר שהוא לכאורה פשוט – שנתת בצע ודבקות בתורה – בעיקר כדי לחזק את עצמו אל מול ההצעה הנדיבה של האיש. לעיתים המשמוש דורש תעצומות נפש והתגברות גדולה, ו“אם פגע בך מנוול זה – משכחו לבית המדרש” [קידושין ל ע"ב].

בא רבי יוסי בן קיסמא ללמדנו על הצורך להתגבר ולהיות נקיים כמה שאפשר מכל פניה, במיוחד כאשר אנחנו יוצאים אל הדרך, אל משימת חיינו, לעשות הכל לשם שמיים בטהרה גדולה. אמנם, לעיתים בתחילת הדרך עושה האדם טוב ממניעים שונים, אך השאיפה הגדולה היא שכל מעשיו יהיו לשם שמים ולשם יש לחתור. ■

לימוד אבות ובנים בעיר האבות!

“והשיב לב אבות על בנים...”

בעיצומו של “החופש הגדול” התכנסו כ-15 משפחות מכווני הישיבה ליום “אבות ובנים בעיר האבות” התוכנית כללה:

לימוד בחברותות, שיעורים מרבני הישיבה וסיור בבית רומנו ומערת המכפלה, מוזמנים להציץ ולהנות גם אתם!

כאשר שומע ר' יוסי בן קיסמא את גודל המשכורת הוא נרתע לאחור ומביא רצף של פסוקים לתרץ מדוע אינו יכול לבוא

לאהוב, להאמין ולקרב

לפני כעשר שנים נפל דבר בישראל. הרב אהרון יהודה לייב שטיינמן שליט"א (היום מנהיג הציבור הליטאי), יצא בקריאה נועזת, מקורית ומהפכנית לבחורי הישיבות: כל בחור ואברך מחויב לתת מעשר זמן ומעשר כספים לטובת קירוב רחוקים. עמותת "לב לאחים" יוזמת הקריאה, החלה במהפכה בתוך העולם החרדי: העיסוק בקירוב רחוקים ובהפצת תורה הפך מהתמחות של מרצים ומקצוענים שהעבירו סמינרים ב"ערכים" – לנחלתם של אלפי אנשים. השכל עבר ללב, מהתייחסות כללית ליחס אישי. הגדודים החלו לצאת מבני-ברק ומקריית-ספר והחלו לעבור מדלת לדלת. אוטובוסים היו חונים בראשון-לציון ובמודיעין ומחזירים בסוף הערב את הפעילים הביתה. ההצלחה וההפתעה הייתה עצומה.

חלק גדול מהציבור הישראלי, למרות שטיפת המוח ולמרות ההסתה התקשורתית נגד אחינו מהציבור החרדי – פתח את הלב. 240 כיתות תלמודי תורה נפתחו על ידי "לב לאחים" לילדים שהוריהם אינם שומרים שבת. אלפים נוספים הגיעו לחינוך תורני אחר בזכות ביקורי הבית. מה קרה למשפחה אשר ערב אחד נחת בעולמה בן תורה חייכני, שביקש לעזור ללא תמורה בהכנת הבן לבר המצווה? כיצד השתנו חייהם של בני זוג בעקבות לימוד משותף על ערך המשפחה והבית היהודי? ומה קרה לאותו אברך, אשר בערב אחד הפך להיות רב של בלוק שלם בעיר "חילונית"? אינני יודע מי עבר יותר מהפך בנפשו, אך ודאי שמהמפגש המשותף יכול להצמיח רק טוב לעם ישראל. איננו באים רק להידברות. אנו באים עם כל האהבה הגדולה שאיננה תלויה בשום דבר ובשום אינטרס, אך במקביל עם "מקרבת לתורה" ללמוד וללמד אמונה, להעמיק ברי תורה ולגלותם. "אור חדש על ציון תאיר, ונוכה כולנו יחד במהרה לאור".

נדמה לי שהגיעה השעה. הציבור מתעלף בצמא. גם נערינו ובחורינו בוערים לפעולה. הקרקע רועדת. "לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע אל דבר ה'". עם ישראל מחכה לנו. אין בררה אלא להעמיק אל השרש. מי שרוצה מחר להציל את מגרון והארץ האהובה, צריך לדבר היום אמונה. מי שמרגיש את כלל ישראל, צריך לדבר בגובה הלב עם ר' ישראל. האורות יוצאים החוצה. הכלים כבר נשברו מזמן, הם מחכים לאור גדול, הם מחכים לנו.

כל אחד ואחת משומעי ולומדי התורה הגואלת אינם זקוקים לעמותה, לארגון או להוראות. כל אחד יכול וחיובי לפעול. מהזמנת השכן לקבלת-שבת ועד הצעה ללימוד בחברותא; מייסוד חוג בית אצל החבר מהמילואים, ועד דפיקה בדלת ועוד דלת. צריך להתגבר על כמה מוסכמות ראשוניות אירופאיות, צריך להתמלא בעזות דקדושה, ובענווה לא משתקת, אבל אין ברירה אלא לקחת אחריות. זה לא באמת מסובך או קשה.

אל תחכו לאף אחד שיתקשר אליכם. תנועת התשובה הישראלית תקום בזכות אלו ש"טעמו מהיין ההונגרי" באמונת עתנו, והיינו שחיייהם אינם פרטיים ולא יהיו יותר אף פעם, בזכות טובים ורבים נוספים שאש קודש יוקדת בליבם.

כאשר ניסה קין להרוג את הבל ועדיין לא ידע מניין הנשמה יוצאת, דקרו פעמים רבות. וכדי להכניס את הנשמה לגוף הישראלי – אחרי כמה דורות של ניתוק – קיימות דרכים רבות, שיטות שונות, ורעיונות שונים. את הסגנון והגישה צריך לפתח מחדש אחרי דור שלא למדנו את נתיבותיו. אך לדבר אחד כולנו זקוקים – לדרך האהבה והאמונה. מופלא הדבר שאחרי ארבעה דורות של ויכוח רוחני בין מרן הרב קוק לחבריו בעניין קירוב יהודים שהתרחקו – כולם ישרו קו עם דרכו של הרב.

בואו נקבל על עצמינו בימים אלו לקחת אחריות, כל אחד על יהודי אחד, לאהוב, להאמין ולקרב. בידינו הדבר. ביחד בע"ה נעשה ונצליח. ■

בישיבה ובחוי

בישיבה, המושג תשובה מהלך תדיר בחלל האוויר. נושמים אותו, מריחים אותו, מעיינים בו. ובחודש אלול ישנו נופך מיוחד. המלך בשדה, בא אלינו. מגלה שלא בשמים היא ולא מעבר לים היא אלא פה קרוב, בלבבך לעשותו, היום אם בקולו תשמעון. ובחודש הזה, זה כ"כ אמיתי וקרוב וטהור והכוחות כל כך מלאי התחדשות ושערי תשובה פתוחים לרווחה.

בישיבה, כשהיינו פותחים את ספר "אורות התשובה", היינו מתמלאים גיל ושמחה. היינו לומדים על תשובה פתאומית והדרגית, על תשובה מפורשת וסתומה, על התשובה המתגלית באדם ובכנסת ישראל. על הערך העצום של הרהורי תשובה ועל הטעם המר של החטא שמרפא את הנפש. למדנו שאסור להיבהל מפני המניעות והקשיים שבדרך ותמיד לעסוק במה שאפשר לתקן ולא במה שעומד סתום. 'יסוד התשובה צריך לעולם להיות מונח על התיקון של להבא'.

למדנו עד כמה אנו צריכים לעשות בתוכנו עבודה גדולה של אמון 'צריכים להעמיק מאוד באמונת התשובה ולהיות בטוח שבהרהור תשובה לבד, גם כן מתקנים הרבה את עצמנו ואת העולם. ומוכרח הדבר שאחר כל הרהור תשובה, יהיה יותר שמח ומרוצה בנפשו ממה שהיה בתחילה' וידענו שאם איננו מרגישים כך מובטח לנו שלא העמקנו בה כראוי.

למדנו 'שעיקר הנפילות באות מפני שאינו מאמין בקלותה של תשובה' והתייגענו כדי להאמין, לחקוק, להבטיח שהאמונה הזו היא נשמת אפינו.

בישיבה, ידענו כמה החוי חסר את אותה תשובה, כמה העולם הזה כוסף ומתגעגע לחיות את החיים מבפנים. ידענו שיש פער אדיר ושיקענו עצמנו בבית ד' כי ידענו שדווקא פה אנו חושפים ומגלים את מה שכל כך נסתר בחוי, ושדווקא פה אנו עוזרים לעולם להאמין במה שקיים בו באמת.

בישיבה, זכרנו את האמיתות שנקבעו בתוכנו. פתחנו את "אורות התשובה" וזווית חדשה של החוי נשקפה לנו מבעד לפיסקאות. פתאום משהו אחר הודגש, משהו שונה קיבל יותר מקום בחיינו. הכל נשאר שייך אך היינו צריכים הרבה יותר אמון ביכולת למצוא את אלוקים בחיים עצמם. בישיבה המציאות הרוחנית דיברה בעד עצמה. האותיות והמילים הפיחו בנו חיים חדשים. אך בחוי, הלימוד מציץ מן החרקים והמעשים הם אלו שתופסים את ימינו.

בישיבה, פתחנו שוב את האורות האלו. אורות שנשארו כלעומת שהאירו בישיבה. אותם הזין, הזיק, הנועם והטהרה. ועדיין מפעמת בנו

בישיבה, למדנו לנשום את התורה הזו, האמנו שאפשר לגלות את אחדות החיים שבין הקודש והחול וגם ידענו שמעשה ידנו מצמיחים את הגאולה ומקרבים את התשובה, אותה חקקנו בליבנו בבית המדרש 'כל אותם תיקוני תרבות שעל ידם העולם יוצא מחורבנו, סדרי החיים החברתיים והכלכליים, ההולכים ומשתכללים עם תיקוני כל חטא ועוון מחמורים שבחמורים עד דקדוקי סופרים ומדות חסידות היותר מופלגות - כולם הם חטיבה אחת ואינם מנותקים זה מזה וכולהו לאתר אחד סליקין'.

בישיבה, עמלנו להיות שתולים בבית ד', התייגענו ולא הונח לנו כדי שתובנות החיים של הקודש יפלו דרכנו תדיר.

בישיבה, נתנו יד לחברים שבישיבה. קבענו חברותא. נפגשנו ולמדנו פיסקה משותפת 'הננו מתעכבים בדרך ההשלמה והננו מפגרים בה, מפני החרדה היתרה שהננו מרגישים בנפש בעת אשר רעיון התשובה עובר לפנינו. הננו נשארים מלאי חלחלה ומחוסרי איל משפעת דכאוותה של התשובה. ובשביל כך עצמו דוחים אנו את הרעיון הזה, מקור כל ההצלחות, מרשמי נפשנו. והננו נשארים תועים במדבר החיים'.

הננו מתעכבים שנינו יחד, אלו שבישיבה ואלו שבעולם המעשה 'אבל לא יוכל מצב כזה להתקיים. אנחנו חייבים להתאזר בגבורת נשמה, בכוחה של שירת התשובה. כל היגון שלה מוכרח להתהפך אצלנו לשירה רעננה, המחיה ומעודדת, המנחמת ומרפאה. ואז תהיה לנו התשובה עם כל הגיונותיה חטיבה נעימה ומתוקה, שנהגה בה תמיד ועל פיה נסדר את כל מצעדי חיינו, לטובתנו הפרטית והכללית, בעולם הזה ובעולם הבא ולגאולת הפרט ולגאולת הכלל כולו, לתחיית האומה ולשיבת שבותה כימי עולם וכשנים קדמוניות'.

יחד ידענו, שכל אחד בעולמו, חייב להביט לתשובה בעיניים, לקחת אותה אליו ולהתמלא בגבורה אדירה מתוכה. להתמלא ממנה בכוח, בשמחה, בחיות, בעוז לגאולת עולם הישיבה ולגאולת עולם המעשה. ■

הננו מתעכבים שנינו יחד, אלו שבישיבה ואלו שבעולם המעשה, אבל לא יוכל מצב כזה להתקיים

אנו באים עם כל האהבה הגדולה שאינה תלויה בדבר, אך במקביל עם "ומקרבת לתורה"

תורה ומצוה

הרב אלי הורביץ הי"ד

כריכה קשה, 240 עמ'

בין תורה לחכמות החול | היחס אל חכמות החול | סוגיות שבין תורה ומצוה

מחיר מיוחד לבוגרי שבי-חברון: 35 ₪ לא כולל דמי משלוח

אתר אינטרנט: www.meemekhevron.org

להזמנות: 02-9605631; 052-8990321 דוא"ל: office@meemekhevron.org

חידוש בהוצאת הספרים "מעמק חברון"

בניין הפנימיית - אילוסטרציה

מהנעשה בישיבה

שנת הלימודים במוסדות הישיבה נפתחה בתנופה ושיעור א' של בית המדרש בעיר האבות מונה 64 תלמידים. החידוש הבולט במוסדות הישיבה הוא הקמת ישיבת "שבי חברון לצעירים" השוכנת לצידה של הישיבה הקטנה במעלה חבר. מחזור א' של ישיבת "שבי חברון לצעירים" מונה 28 תלמידים.

מרגש לראות בין התלמידים החדשים בנים של בוגרי הישיבה, ביניהם ר' עוזי חובב, ר' אריה רוטשילד ור' אורן צדוק. במיוחד התרגשנו לראות את בנו של חברינו היקר ר' חיים גברא ז"ל שהיה בין היתר מדריך בישיבת מעלה חבר. לשמחתנו, גם הישיבה הקטנה צמחה השנה באופן משמעותי ביחס לשנים עברו. שיתוף הפעולה בין המוסדות הוא אתגר לכולנו, ואנו מאמינים כי ינחל הצלחה גדולה.

אנו לקראת השקעה של כ- 3 מליון ש"ח בקמפוס המשותף במעלה חבר לבניית בניין פנימייה, תשתיות ופיתוח סביבתי. הפיתוח מתאפשר בזכות עזרתו החשובה של ח"כ לשעבר ניסן סלומינסקי, אשר מלווה במסירות את הישיבה ומוסדותיה בתוך כל פעילותו הענפה לשגשוגו של עולם התורה של הציונות הדתית.

המעבר לבינוי ופיתוח משמעותיים הוא חלק מהחלטה אסטרטגית הנוגעת לכל מוסדות הישיבה. מטרתנו לעבור מארעיות לקביעות. אליכם הבוגרים אין צורך להכביר במילים בחשיבות העניין, בראש ובראשונה ביחס לשיבתנו בחברון, אך גם ביחס ליישובים האחרים. ואכן במוסדותינו בחברון ובהר חברון ההחלטה, כאמור, מיושמת, בעזרתם של צביקי בר חי ראש המועצה האזורית הר חברון ואברהם בן יוסף יו"ר הועדה המונציפלית חברון. בעז"ה מקווים אנו כי נראה תנופה של בינוי בשנה הקרובה גם בתלמוד תורה "קניין תורה" ובמדרשה לבנות "שירת חברון".

בוגרים יקרים, בזמן הקרוב נצא במבצע גיוס לטובת הפנימייה החדשה ההולכת ונבנית ונודה לכם על הגדלת הסיוע לישיבה לטובת פרויקט זה.

דובי ויס

מנהל פיתוח

גלעד מתאנה

מנכ"ל מוסדות "שבי-חברון"

להישאר מחובר

הייתי לומד בחברותות עם חברים מהישיבה. גם בצבא כל הזמן אמרתי לעצמי שאני לא רק בחור 'דתי' אלא 'בחור ישיבה'. השתדלתי לקבוע עיתים לתורה גם בזמנים הלחוצים, כשהדעת לא מיושבת כל כך.

נקודה נוספת וקריטית שאפשרה את החיבור לישיבה היא העובדה שהמעגל החברתי שלי היה מורכב בעיקר מחבריי לישיבה. לאורך כל הדרך המשכתי להרגיש חלק מהחבורה. ככזה, הורגשה מעין 'מחויבות' לשמירת הקשר - הן לחברים והן לבית-המדרש.

מאז הישיבה מילאת שורה של תפקידים חינוכיים, בין השאר רכז מחוז בתנועת "בני עקיבא", ר"מ במכינה בעצמונה, ומנהל מחלקת הנוער במטה בנימין, תפקיד בו אתה עוסק עד היום - מהו המסר המרכזי שקיבלת בישיבה, אותו אתה מנסה להעביר הלאה, לדורות הבאים?

בעיני מה שמייחד את ישיבת "שבי-חברון" הוא הברור של מפגש התורה עם נשמות הדור, פועל על הנפשות ומצמיח אנשים בעלי אישיות חדשה ורעננה המקבלת עוז ועוצמות. אולי הפלא הגדול שמגלה כל אחד כאן בישיבה, הוא שכוחות החיים שבו לא נחנקים או נכבים כתוצאה מהמפגש עם התורה, אלא שהיא רק מגדלת ומעצימה אותם. המשך בעמ' 14

ספר מעט על תקופתך לפני הישיבה, על ההחלטה להגיע לישיבה.

גדלתי באלקנה ולמדתי בכפר הרא"ה. בכיתה י"ב למדתי באופקים במסגרת תוכנית של"ף (שמיניסטים לעירויות פיתוח) של בני-עקיבא. לישיבת שבי-חברון הגעתי בשנת תש"ן.

עצם ההחלטה ללכת לישיבה קשורה בתהליכים שעברו עלי באותו זמן. באופקים נפגשנו עם משפחת טוויזר, 'גרעין תורני' של משפחה אחת. ההיכרות איתם הולידה בי את הרצון להקים בית של תורה, וממילא קיבלתי את ההחלטה ללמוד בישיבה גבוהה. באותה תקופה לא היו הרבה ישיבות גבוהות, האפשרויות היו 'מרכז הרב', 'עטרת כהנים', 'שבי-חברון', בית-אל ושכם (שהייתה אז בתהליכי הקמה). האווירה ב'עטרת כהנים' וב'שבי חברון' מצאה חן בעיני, ובסופו של דבר בחרתי ב'שבי חברון', בגלל העוזי...

לאחר שנתיים בישיבה, התגייס שמרון לשיטת 13, שם שירת במשך חמש שנים. לאחר השחרור חזר לישיבה לתקופה של שש שנים נוספות. כיצד קיבלת את ההחלטה לחזור לישיבה לאחר חמש שנים בהם כביכול היית מנותק ממנה?

אכן בתקופתי היה די חריג לחזור לישיבה לאחר שירות צבאי ממושך מהרגיל. האמת היא שמעולם לא הרגשתי שעזבתי את הישיבה. לאורך כל השירות הצבאי שמרתי איתה על קשר מאוד הדוק - השתדלתי להגיע אליה כשהיא אפשר (חופשות רגילות, שבתות ישיבה וכו'). בשבתות באלקנה

בוגר הישיבה, שמרון כהן (41), נשוי לנורית ואב לשבעה, מתגורר כיום בעיר מודיעין ומכהן כמנהל מחלקת הנוער של מועצת בנימין.

פעילויות הישיבה לשמירת קשר עם בוגריה:

בית המדרש לבוגרים

מציע לבוגרי הישיבה לימוד מעמיק בסוגיות בגמרא ובאמונה. במסגרת זו קיימת תוכנית לימוד קבועה (חברותות באיזור המגורים ומפגש אחד לחודש), לצד תוכנית לימוד בימי חמישי בישיבה (השתתפות בשיעור הכללי, ארוחת ערב ולימוד סוגיה בגמרא).

שמיעת השיעורים הכלליים

באמצעות אתר האינטרנט עומדת אפשרות לבוגרי הישיבה בלבד לשמוע את השיעורים הכלליים המועברים בישיבה. הגישה למערכת נעשית באמצעות קוד אישי. כבר מאות בוגרים מחוברים למערכת, הצטרפו גם אתם!

www.shaveihevron.org

מאמר חודשי

מידי חודש נשלח לבוגרי הישיבה באמצעות הדוא"ל מאמר של אחד מרבני הישיבה. במידה ואינך מקבל - אנא פנה לכתובת המופיעה מטה.

הגעה לישיבה במועדים

הישיבה שמחה להזמין את בוגריה להשתתף בתוכנית הישיבה בימים הנוראים.

לפרטים נוספים והצטרפות: 052-2607392
bogrim@shaveihevron.org (אבישי)

אני חושב שאחת הנקודות המרכזיות אליה חייך אותנו הרב בלייכר היא **נורמאליות של חיים מתוך גדלות**, מתוך עוצמות חיים. יש פרק שלם על זה בספרו "שכינה ביניהם", ולדעתי זה אולי הדבר שמאפיין, יותר מכל, את הישיבה.

זה אחד המסרים המרכזיים שקיבלתי בישיבה, וזהו השדר שאני מנסה להעביר הלאה במסגרת פעילותי החינוכית לדורות הבאים של עם ישראל.

לאחר חזרתך לישיבה יזמת את פרויקט "לכו לחמו בלחמי" - ספרונים עם ליקוט דברי תורה יומיים המחולקים ללא תשלום לחיילים ובנות שירות לאומי. מה הוביל אותך לכך?

הרעיון נוצר מתוך החוויה האישית שלי בצבא. על חשיבות הקביעות של לימוד התורה אין צורך להרחיב, אך בפועל בצבא קשה מאוד ליישם את זה. נוצר אצלי הרושם שהבעיה המרכזית אינה חוסר זמן - יש מספיק זמן ללימוד, הבעיה המרכזית היא מחסור ביישוב הדעת. יצא לי לדבר עם הרבה חברי' והבנתי שזאת לא בעיה פרטית שלי, אלא בעיה הקיימת אצל אנשים רבים.

כמענה לבעיה הזאת, החלטנו להוציא לאור ספרונים שמופיעים בהם דברי תורה קצרים ומרוממים; דברי תורה שכל חייל, בכל שעה שירצה, יוכל ללמוד. עם השנים יצא לי להיפגש עם חיילים רבים שאומרים שאת "לכו לחמו בלחמי" הם יכולים ללמוד. מסתבר שעבור הרבה חיילים הלימוד בספר הוא לימוד התורה העיקרי שלהם במשך שירותם הצבאי.

זו אחריות גדולה מאוד. בדומה לגוף האדם, שעשוי ברובו מרקמות רופסות אך על גבי עמוד שדרה המעמיד את כל הגוף. כך גם מבחינה רוחנית - ככל שיהיו חיילים רבים יותר החמושים בהכרת ערכו המיוחד של עם ישראל ומדינת ישראל - כך יוכל הצבא כולו לעמוד בצורה חזקה ויציבה יותר. העובדה שבכל מחלקה ומחלקה בצה"ל קיימים חיילים החמושים בתודעה זו - היא המעמידה את החוסן הצבאי שלנו. באמצעות הספרונים אנו מנסים לחזק את התודעה הזאת, לשם אנחנו מכוונים.

בהתאם להתפתחות הטכנולוגית בתחום הסלולר,

מצאנו כר נרחב להתרחב בו. יצרנו אפליקציה שנקראת "דקה תורה". באמצעותה אפשר לצפות בדברי התורה מתוך ספרוני "לכו לחמו בלחמי" ובנוסף לשמוע הקלטות של דברי תורה באורך דקה מאת מגוון רבנים. ב"ה, רבנים רבים נרתמים כל הזמן לנושא הזה, בתוכם גם רבני הישיבה.

עד כה רשמה האפליקציה "דקה תורה" כרבע מיליון כניסות. אנחנו מאוד רוצים, בעזרת ד', להרחיב את הפעילות לכיוונים נוספים - בעלי בתים, נוער ועוד. מבחינתי, זה אתגר גדול מאוד, כאשר שאלת היסוד היא כיצד להעביר לציבור תורה שמדברת אליו ומרוממות אותו.

פרויקט נוסף שאתה שותף מרכזי בו הוא לימוד בימי חמישי בערב בישיבה. כבר למעלה משנה מגיעים בוגרים מדי יום חמישי לישיבה ומצטרפים לשיעור הכללי. לאחר מכן, לומדים הבוגרים סוגיה בעיון בליווי של הרב יהודה שטראוס. בסיום הערב מועבר שיעור נוסף מאת אחד מרבני הישיבה. ספר על החוויה לחזור ללימוד בישיבה מנקודת מבט של בוגר.

האמת שההגעה לישיבה התחילה כיוזמה פרטית של מספר חברים. הדברים עברו מפה לאוזן עד שהתגבשה קבוצה קבועה.

כשנמצאים בתוך בית המדרש הדברים נמדדים בפרספקטיבה אחרת לגמרי, מאוד מרוממת. כל המאורעות נמדדים מתוך המבט של תחיית ישראל בארצו וראשית צמיחת גאולתנו. בחיים שמחוץ לישיבה קל מאוד להתבלבל, לאבד את החשבון. הרגשתי שהחיים שבחוץ חסרים את הגובה הזה של בית-המדרש, ורציתי לחזור אליו. השאיפה המרכזית הייתה ללמוד גמרא בעיון.

המתכונת הקיימת נותנת מענה נפלא לצרכים אלו. לומדים סוגיות לא מסובכות מידי במסכת ברכות. גם אם פספסת שבוע אחד - קל מאוד לחזור. הלימוד מאפשר לנו לחזור לעומק של לימוד הגמרא העיוני. אני חושב שיש בזה בשורה נפלאה: גם לאחר עזיבת הישיבה ניתן לחוות את הלימוד העמוק של העיון, דבר שקשה מאוד לעשות לבד. אנחנו מרגישים שאנחנו זקוקים ללימוד זה כאוויר לנשימה. זהו יום מאוד משמעותי ואנחנו מחכים לו. כל החפץ מוזמן להצטרף. ■

החינוך
לנורמליות
של חיים
מתוך גדלות
הוא אחד
המסרים
המרכזיים
שקיבלתי
בישיבה,
ואותו אני
מנסה
להעביר
הלאה

קצת נוסטלגיה

אוירת חודש אלול

מייסד ישיבת שבי-חברון וכיום ראש הישיבה התיכונית בקרית ארבע.

בתפילת שחרית ניגשו לסירוגין הרב חיים גנן (כיום ראש ישיבת "מעלה אליהו", תל אביב) והרב אלי הורביץ הי"ד.

תקיעות השופר נעשו על-ידי הרב אלי הורביץ הי"ד. תקיעותיו המיוחדות של ר' אלי נשמעות באוזני עד היום, כל שנה מחדש.

לתפילת מוסף היה עולה מו"ר הרב בלייכר שליט"א. תפילה זו הצריכה עבודה גדולה מצדו, התלמידים. ההקפדה על אמירת כל המילים בכוונה, לצד ניגון המנגינות הקבועות (שלא השתנו מעולם...) גרמו לכך שהתפילה התקיימה באריכות רבה. מתפילה זו למדנו דברים רבים ובעיקר ענווה.

לאחר קריאת התורה וההפטרה הייתה הפסקה ארוכה לקידוש (לעיתים נמשכה יותר משעה). במהלכה הוזמנו אברכי הישיבה לביתו של הרב בלייכר. תחושת הנחת שהקרין הרב בלייכר הורגשה היטב בקרב כל המשתתפים.

נסיים בברכת כתיבה וחתימה טובה, ושנזכה להכתב ולהחתם בספרם של צדיקים גמורים לחיים טובים ולאיתר.

לכולנו זכורה האווירה המיוחדת של פתיחת חודש אלול בישיבה. אין זו סתם 'תחילת זמן' רגילה - אווירה של התחדשות מרחפת באוויר. שיעור א' 'נוחתים' בעולמה של תורה ומתחילים להתאקלם, שאר השיעורים מתחילים להתרגל למעמדם החדש והבוגר. כל זאת, לצד ההכנה הרוחנית לקראת הימים הנוראים - הן ברמה האישית והן בשיעורים לקראת החגים שהועברו על-ידי הרב בלייכר שליט"א ("למהלך קדושת הזמנים") והרב אלי הורביץ הי"ד (אשר שיעוריו היו ארוכים במיוחד ונמשכו מספר שעות ברצף).

אווירה מיוחדת זו הורגשה היטב גם בשבתות, ובמיוחד בעונגי השבת שהתקיימו אצל הרב בלייכר. במעמד זה, כשעל השולחן מונח הקורנפלקס המצופה של הרבנית, היה הרב בלייכר מלמד ומזכיר לכולנו את המנגינות המיוחדות של הימים הנוראים.

סדר התפילות בימים הנוראיים

כמיטב המסורת בישיבתנו, היה סדר קבוע לבעלי התפילות בימים הנוראיים.

בלילו הראשון של ראש השנה עבר לפני התיבה, (ואף עובר עד ימינו אנו) הרב אבינועם הורוביץ,

סטודיו מ'לוי 052-7203050